

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Максименко С.Д., Чуприков А.П.,
Прокопович Є.М., Рожкова І.В., Лобанов С.О.

ПАТОПСИХОЛОГІЯ

**навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів**

 Київ
КММ
2009

УДК 616.89(075.8)
ББК 56.14я73
М 17

ПАТОПСИХОЛОГІЯ. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: КММ, 2010, – 208 с.

ISBN 978-966-1673-02-0

Підготовлено: Максименком С.Д., Чуприковим А.П., Прокоповичем Є.М., Рожковою І.В., Лобановим С.О.

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів (лист №23-01-25/6 від 19.01.2010).

Рекомендовано Центральним методичним кабінетом з вищої медичної освіти МОЗ України як навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації (спеціальність “медична психологія”) (протокол №3 від 22.12.10 засідання науково-методичної Комісії з медицини Міністерства освіти і науки України).

Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів “Патопсихологія” містить десять розділів, у яких викладені основи патопсихології та методи дослідження, що їх використовують для проведення психодіагностичних досліджень в патопсихології, набір тестових завдань до матеріалу підручника; відповіді до тестових завдань; методичні підходи до виконання самостійної роботи та варіанти виконання контрольних робіт; загальний перелік контрольних питань до матеріалу підручника, рекомендованих для самоконтролю; перелік рекомендованої навчальної та навчально-методичної літератури.

УДК 616.89(075.8)
ББК 56.14я73

ISBN 978-966-1673-02-0

© Колектив авторів
© КММ, верстка, макет

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Предмет і завдання патопсихології, її місце серед інших психологічних наук Історія розвитку патопсихології.....	6
Тема 1. Основи патопсихології.....	6
Розділ 2. Методи патопсихологічного дослідження.....	14
Тема 2 Загальні уявлення про методи патопсихологічної діагностики	14
Тема 3. Методи дослідження.....	21
Тема 4. Патопсихологічні методики діагностики.....	23
Розділ 3. Характеристика психічних процесів та їх порушень.	
Розлади відчуття та сприйняття, уваги та пам'яті.....	41
Тема 5. Розлади відчуття та сприйняття.....	41
Тема 6. Дослідження уваги та виявлення її порушень.....	51
Тема 7. Порушення пам'яті та її дослідження.....	58
Розділ 4. Характеристика психічних процесів та їх порушень.	
Розлади мислення.....	69
Тема 8. Дослідження мислення та його порушень.....	69
Розділ 5. Характеристика психічних процесів та їх порушень.	
Розлади мови, емоцій, волі та потягів.....	93
Тема 9. Дослідження розладів мовлення.....	93
Тема 10. Розлади емоцій та їх дослідження.....	96
Тема 11. Дослідження порушень волі.....	106
Розділ 6. Характеристика психічних процесів та їх порушень.	
Розлади свідомості.....	111
Тема 12. Характеристика розладів свідомості.....	111
Розділ 7. Характеристика психічних процесів та їх порушень.	
Розлади інтелекту (недоумство та слабоумство).....	115
Тема 13. Дослідження інтелекту та його порушень.....	115

Розділ 8. Характер, темперамент та особистість.	
Порушення розвитку особистості.....	124
Тема 14. Характеристика розладів особистості та їх дослідження.....	124
Розділ 9. Загальна психопатологія. Патопсихологічні порушення при окремих психічних захворюваннях. Патопсихологічні регістр-синдроми.....	147
Тема 15. Загальні поняття психопатології та основні підходи до класифікації психічних захворювань.....	147
Тема 16. Нозологічно орієнтовані підходи. Класифікація психічних захворювань.....	150
Тема 17. Сучасні принципи синдромально-орієнтованої класифікації психічних розладів. Загальні принципи МКХ-10.....	153
Розділ 10. Міжнародна класифікація психічних і поведінкових розладів (розділ V МКХ – 10).....	157
Тема 18. Характеристика психічних розладів відповідно діагностичних рубрик розділу V МКХ-10.....	157
Тестові завдання до матеріалу підручника.....	187
Відповіді на тестові завдання до матеріалу підручника.....	196
Методичні підходи до виконання самостійної роботи та варіанти виконання контрольних робіт.....	197
Програма дисципліни “Патопсихологія”.....	198
Тематичний план дисципліни “Патопсихологія”.....	199
Зміст дисципліни “Патопсихологія”.....	200
Загальний перелік контрольних питань до матеріалу підручника, рекомендованих для самоконтролю.....	204
Список літератури.....	206

Вступ

Програма курсу патопсихології для студентів – медичних психологів підготована з урахуванням сучасних теоретичних і практичних вимог до знань та навичок, необхідних майбутнім медичним психологам при роботі з хворими, які мають різні форми патології, ускладненими психічними розладами, а також з, власне, психічною патологією, яка нерідко супроводжується або ускладнюється різними захворюваннями соматичної сфери.

Предметом та завданнями патопсихології є дослідження феноменології порушень психічної діяльності у різних її формах при різних психічних захворюваннях. На відміну від клінічних дисциплін, патопсихологія вивчає особливості зміни психічних процесів при окреслених клінічних синдромальних формах психічних хвороб. Важливими для розкриття в практичній патопсихології є питання диференціальної діагностики, розвитку патопсихологічного дефекту, прогнозування розвитку порушень психічних функцій та реабілітації хворих.

Вивчення дисципліни має на меті підвищення рівня освіченості, всебічного розвитку особистості студента, його здатності постійно вдосконалювати психологічну, медико-психологічну, науково-дослідну та педагогічну майстерність.

Підручник спрямований на допомогу в оволодінні базовими знаннями та навичками патопсихологічного дослідження та подальше поглиблення й удосконалення знань та вмінь медичного психолога в лікувально-профілактичних закладах, набуття й закріплення навичок, професійно необхідних медичному психологу.

Загальний перелік контрольних питань до матеріалу підручника, рекомендованих для самоконтролю

1. Предмет та завдання патопсихології.
2. Взаємозв'язки патопсихології з іншими розділами медичної психології та медичними та психологічними дисциплінами.
3. Розвиток вітчизняної патопсихології.
4. Основні діагностичні підходи в патопсихології.
5. Поняття стандартизації валідності та надійності.
6. Компоненти патопсихологічного дослідження.
7. Основи проведення психологічного дослідження, основні методи.
8. Підготовка і організація дослідження. Визначення завдань, гіпотези, об'єкта, предмета та мети.
9. Планування й організація процесу обстеження.
10. Теоретичні засади і принципи проведення психодіагностичних процедур.
 11. Використання спостереження в психодіагностиці.
 12. Опитування як метод психодіагностичного дослідження.
 13. Характеристика психологічного тестування.
 14. Види класифікацій психодіагностичних тестів.
 15. Основні групи психодіагностичних методик.
 16. Принципи побудови експериментально-психологічного дослідження.
 17. Методи дослідження особистості.
 18. Методи дослідження психічних станів.
 19. Методи дослідження психічних процесів.
 20. Відчуття, сприйняття, уявлення.
 21. Основні види розладів відчуттів та сприйняття у загальній клінічній практиці.
 22. Методи експериментально-психологічного дослідження відчуття, сприйняття, уявлення.
 23. Увага, види уваги.
 24. Визначення уваги. Основні види розладів уваги у загальній клінічній практиці.
 25. Методи експериментально-психологічного дослідження уваги.
 26. Пам'ять.
 27. Основні види розладів пам'яті.
 28. Методи експериментально-психологічного дослідження пам'яті.
 29. Мислення, його елементи.

30. Розлади мислення в клінічній практиці.
31. Методи дослідження мислення.
32. Інтелектуальна діяльність в цілому.
33. Порушення інтелектуальної діяльності.
34. Методи експериментально-психологічного дослідження інтелекту.
35. Характеристика афективної сфери.
36. Порушення емоційної діяльності.
37. Методи експериментально-психологічного дослідження емоцій.
38. Потреби, потяги, їх класифікація.
39. Хворобливі зміни потягів, та поведінки.
40. Методи експериментально-психологічного дослідження волі.
41. Мова та її властивості.
42. Порушення мови.
43. Методи діагностики порушень мовлення.
44. Темперамент, характер та особистість.
45. Особистість, загальна характеристика. Поняття акцентуацій та психопатій.
46. Методи дослідження темпераменту, характеру та особистості.
47. Рівні індивідуальності, поняття нормального характеру.
48. Рівні ясності свідомості.
49. Розлади свідомості у загальній клінічній практиці.
50. Характеристика органічних психічних розладів.
51. Характеристика залежної поведінки (алкоголізм, наркоманії та інші).
52. Характеристика шизофренії та маячних психічних розладів.
53. Характеристика афективних розладів.
54. Характеристика невротичних розладів.
55. Характеристика розладів особистості.
56. Характеристика розумової відсталості.
57. Етичні аспекти ведення психологічного спостереження.
58. Основні принципи професійної етики при проведенні психодіагностики.

Список літератури

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб.: Питер, 2001. – 688с.
2. Балабанова Л.М. Судебная патопсихология (вопросы определения норм и отклонений). – Д.: Сталкер, 1998. – 432с.
3. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика. – К., Здоровье, 1986. – 280с.
4. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология. – Ростов-на-Дону, 1996. – 448с.
5. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. – СПб.: Питер, 2001. – 528с.
6. Вассерман Л.И., Дорофеева С.А., Меерсон Я.А. Методы нейропсихологической диагностики. – СПб., 1997. – 304с.
7. Витенко И.С., Дудка Л.М. Основы общей и медицинской психологии. – К., Здоров'я, 1991.
8. Вітенко І.С., Вітенко Т.І. Основи психології: Підручн. – Вінниця: Нова книга, 2001. – 255 с.
9. Вітенко І.С., Борисюк А.С., Вітенко Т.І. Основи психології. Основи педагогіки. Навчально-методичний посібник – Чернівці, 2006.
10. Гамезо М.В., Домашенко И.А. Атлас по психологии: Информ.-метод. пособие. – М.: Педагогичне общество России, 2006. – 276с.
11. Зейгарник Б.В. Патопсихология: Учеб. пособие для студ. Высш. Учеб. Заведений. – 2-е изд. – М.: Академия, 2003. – 208с.
12. Зінченко С.М. Патопсихологія: методики дослідження. Розділ 1. (методичний посібник). – К., 2004. – 30с.
13. Зінченко С.М. Медична психологія. Розділ – Девіантна поведінка: Навчальний посібник. – К., 2006. – 108с.
14. Карпов А.А. Ваш близкий друг – психически больной. – СПб., 2005. – 385с.
15. Классификация психических и поведенческих расстройств: Клинические описания и указания по диагностике. – К.: Факт, 1999. – 272с.
16. Ковалев В.В. Психиатрия детского возраста. – М., 1995. – 559с.
17. Лексикони психиатрии Всемирной Организации Здравоохранения: перевод с английского под общей редакцией В.Б. Позняка/ К.: «Сфера», 2001. – 398 с.
18. Личко А.Е. Личностный опросник Бехтеревского института (ЛО-БИ) /Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. – Л.: Медицина, 1983. – С. 102-115.
19. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360с.
20. Максименко С.Д. Основи генетичної психології. – К.: НПЦ

Перспектива, 1998. – 220с.

21. Максименко С.Д. Загальна психологія. Навчальний посібник. – 3-є вид. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272с.

22. Максимова Н.Ю., Милютіна Е.Л. Курс лекцій по детской психологии: Учеб. Пособие. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000. – 576с.

23. Мартинюк І.А. Патопсихологія. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 208с.

24. Международная Классификация Болезней (10 пересмотр). Классификация психических и поведенческих расстройств. Россия, Санкт-Петербург, 1994. – 302 с.

25. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. Практическое руководство. – 4-е изд. – М., Медпресс-информ, 2002. – 592с.

26. Менделевич В.Д. Психиатрическая пропедевтика. – М., 1997. – 496с.

27. Общая психопатология: Пособие для врачей / А.О. Бухановский, Ю.А. Кутявин, М.Е. Литвак. – 20е изд., – Ростов н/Д.: Изд-во ЛРНИЦ «Феникс», 1998. – 416 с.

28. Психиатрия, психосоматика, психотерапия/ К.П. Кискер, Г. Фрайберг, Г.К. Розе, Е. Вульф. – Г., 1999. – 504 с.

29. Психологический словарь / Авт.-сост. В.Н.Коропулина, М.Н.Смирнова, Н.О.Гордеева, Л.М. Балабанова; под общ. ред. Ю.Л.Неймера. – Ростов-н/Д.: Феникс, 2003. 640с.

30. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2000. – 720с.

31. Рубинштейн С.Я. Экспериментальные методики патопсихологии. – СПб.: Питер, 1998.

32. Руководство по психиатрии. В 2 томах. Т.1/А.С. Тиганов, А.В. Снежневский, Д.Д. Орловская и др.; под ред. А.С. Тиганова. – М.: Медицина, 1999.- 712 с.

33. Руководство по психиатрии. В 2 томах. Т.2/А.С. Тиганов, А.В. Снежневский, Д.Д. Орловская и др.; под ред. А.С. Тиганова. – М.: Медицина, 1999.- 784 с.

34. Сидоров П.И., Парняков А.В. Введение в клиническую психологию. – В 2-х т. – М., 2000.

35. Снежневский А.В. Общая психопатология: Курс лекций.– 2-е изд. – М.: МЕДпресс-информ, 2004. – 208с.

36. Тёлле Р. Психиатрия с элементами психотерапии/ Учебник для медицинских институтов. – Минск: Высшейш. школа, 1999.-496 с.

37. Шнейдер Л.Б. Девиантное поведение детей и подростков. – 2-е изд. – М.: Академический Проект; Гаудеамус, 2007. – 336с.

ПАТОПСИХОЛОГІЯ
навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів

Максименко С.Д., Чуприков А.П.,
Прокопович Є.М., Рожкова І.В., Лобанов С.О.

Перше видання

Комп'ютерна графіка **І.П. Тарасов**
Коректор **О.Г. Нікітенко**
Комп'ютерна верстка **І.І. Тарасов**

Підписано до друку 02.07.2010. Формат 60x90/16.
Друк офсетний. Папір офсетний. Ум. др. аркушів 13.
Шрифт **Times**. Наклад 1 000 прим.

Видавництво ТОВ "КММ"

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи серія ДК №2373

Надруковано в друкарні ТОВ "АТОПОЛ"
м. Київ, просп. Московський, 9